

VÅLERENGA HISTORIELAG

Et organ for
Vålerenga Historielag

Mer gammelt enn nytt

Juni 2000

Årgang 3, Nummer 2

Salomonsen på Vålerenga Hovedgård

Med Carl Christian Salomonsens overtagelse av Vålerenga Hovedgård i 1863, begynte gårdens siste, men kanskje mest glansfulle periode.

Carl Christian Salomonsen var født i 29. Juli 1825, sønn av skomakermester Johan Christian Salomonsen og Anne Marie Olsdatter. Carl Christian ble ferdig med sin juridiske utdannelse i 1848, og ble overrettssakfører i 1856.

1. Mai 1860 giftet Carl Christian Salomonsen seg for andre gang. Ingeborg Olsdatter Sæhlie var datter av brukseier Ole Gulbrandsen Sæhlie og Ingeborg Pedersdatter Skappel. Hun var født i 1841 på Sæhlie i Vang, Hedemark.

Det var mye storfolk på gjestelista til bryllupet. Blant andre Bjørnstjerne Bjørnson, som var en nær venn av familien, og han skrev et dikt "Til Brudgomen paa Sæhlie" Det er også funnet brev fra Bjørnson til både Carl Christian og Ingeborg.

Ingeborg og Carl Christian Salomonsen fikk 5 barn. Olaf Christian var eldst, født 7. Mars 1861 i

Ås kommune, der faren var ordfører i årene 1857-1863. Olaf tok opp arven etter faren, utdannet seg til jurist. Han var statsadvokat og lagmann. Han giftet seg med Elin Georgine Magnusson, f. 1871 i Stockholm. De fikk minst to barn, Carl født i 1896 og Leif August født i 1898. Leif ble etter hvert en meget anerkjent barnelege.

Ingeborg og Carl Christian fikk også fire døtre, Aagot født 1863, Inga født 1864, Ragna født 1865 og Thora født 1873. Det har foreløpig ikke lyktes oss å finne ut hvordan det gikk med

disse jentene. I Folketellingen for Christiania 1900 bor familien i Skovveien 11. Av barna var det da bare Thora og Inga som bodde med foreldrene.

Fru Ingeborg var vant til store forhold fra sitt barndomshjem, og styrte sitt store, selskapelige hus med sikker hånd.

Både Bjørnstjerne Bjørnson og H. C. Andersen var hyppige gjester på Vålerenga.

Forts. side 3

Leder'n har ordet!

Hva har vi kommunale etater til?

Historielaget kontaktet for noen år tilbake Plan- og Bygningsetaten for å få retningslinjer om hvilke konsekvenser de spesielle bestemmelsene for bevaringsområdet på Vålerenga har for huseierne i dette området.

Etaten hadde utferdiget stoppordre for en ulovlig igangsatt ombygging av et hus i bevaringsområdet. Eierne klaget på denne avgjørelsen, men Fylkesmannen tok ikke hensyn til klagen, fordi ombygginga kom i konflikt med vernereglene.

Vi ville gjerne vite hva denne etaten gjør med ikke godkjente ombygginger av hus her i bydelen. En representant for etaten stilte opp på et møte vi innkalte til. Vedkommende kunne fortelle at det var viktig at folk var på vakt mot slike ombygginger, og varslet etaten når de mente at noe galt var i ferd med å skje.

Ettersom ombygginga fortsatte, og etter hvert ferdig, fant vi grunn til å purre på etaten for å få vite hvilke tiltak de ville gjøre overfor eieren. Etter utallige purringer, fikk vi et brev fra etaten om at de hadde godkjent tegninger for ombygging av dette huset som etter hvert hadde kommet inn. De påla imidlertid eieren å tilbakeføre de ulovlig utførte arbeidene slik at det ble i samsvar med disse tegningene innen en bestemt dato.

Denne datoen er nå passert, og intet er gjort fra eierens side. Historielaget er derfor spent på hva denne etaten vil gjøre videre.

Vålerenga hadde inntil 1923 brannstasjon i St. Halvards gate 59 på Galgeberg. Denne eiendommen ble nylig solgt, og den nye eieren fikk godkjenning til å rehabilitere av Plan- og Bygningsetaten. Da historielaget fikk opplysninger om at den gamle stallen i bakgården skulle rives, varslet vi etaten om at noe slikt kunne komme til å skje. Intet ble tydeligvis gjort fra deres side, og stallen er nå jevnet med jorda.

Vi vil etter dette spørre om godkjenning til å rehabilitere vil si at man fritt kan rive ned gammel bebyggelse. Hvor har Byantikvaren vært i dette tilfellet?

Hva har vi egentlig disse kommunale etater til?

En god sommer ønskes alle våre medlemmer!!

Even Haugseth

Salomonsen forts....

Ditmar Meidells datter, Gudrun Meidell Steen, forteller i erindringene om sin far, hvordan fru Salomonsen "satt rolig, elegant og smakfull i de vakre stuene på Vålerengen Hovedgård, mens husjomfru og piker sørget for anretningen".

For familien Meidell, som bodde i Universitetsgaten, var den årlige utflykt til Vålerengen en stor opplevelse.

Vi lar Gudrun M. Steen selv fortelle:

"Stor var begeistringen hvert år, når det en søndag i frukttiden kjørte opp en charabanc for å hente hele familien til Vålerengen Hovedgård. Snart kjørte vi

den kjente veien forbi Grønlands kirke og bispegården, og svingte opp over bakken i Gamlebyen. Vi ble sluppet løs i den store herlige haven, og fikk herje hele dagen hvorsomhelst på eienommen. Vi var jo ikke av verste sort, vi beundret på tilbørlig avstand vindrueklasene under drivhustaket og aprikosene, som dekket espalieret på den lange hvite enetasjes hovedbygningen, gardert av stokkroser.

I det grønne værelset bak dagligstuen satt advokatene Lasson, Richter, Heffermehl og andre ved kortbordene. I en krok satt en ung gutt som reiste seg når Salomonsen ropte: "Kristian,

stopp pipene", det var Salomonsens nevø, den senere bryggeridirektør ved A/S Schous Bryggerier, Kristian Oppegaard, sønn av Carl Christians søster Oline Augusta og Halvor Theodor Oppegaard fra Enebakk.

Vi vil i neste nummer fortelle mer om familien Salomonsen.

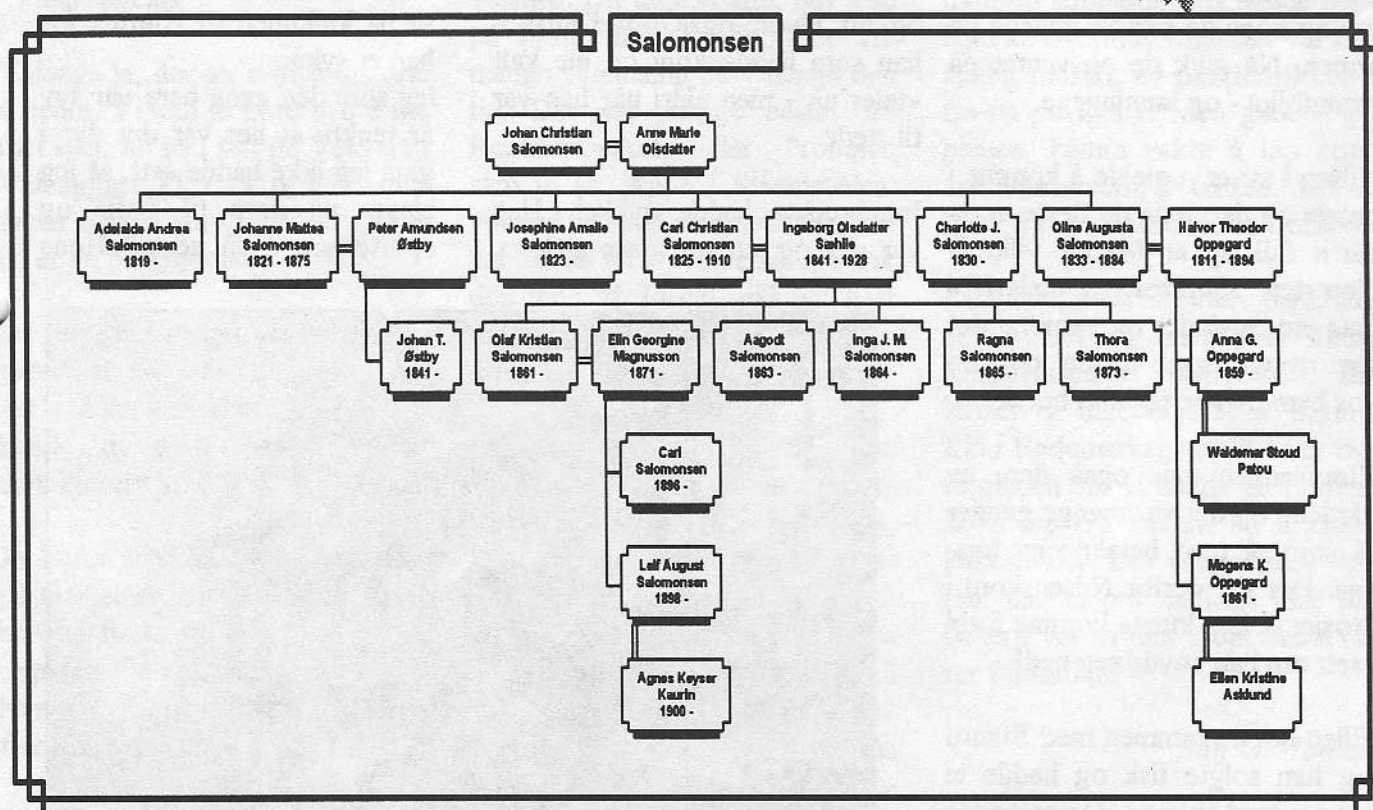
Laila Normann

Kilder: Byminner nr 3-1969

Hvem var Hvem 1928

Norges Prokuratorer, sakførere og Advokater 1660-1905

Folketellinger 1865, 1900

Ei lita jentes minner fra Totengata

Nesten alle gårdene i gata var gamle trehus og de fleste hadde bakgård med verksteder eller stall. Alle hadde ute-doer. Bortsett fra noen få murgårder, som hadde do i etasjene. Klaske-do, var det noen som sa. Men da måtte man sitte i fjerde etasje for å høre klasket helt ned i kjelleren. Jeg kom aldri på do i «femmer'n» og det syntes jeg var trist - der hadde de klaske-do.

Mye moro var det i gata, og særlig om fredagen. Det ble vasket, luftet og ristet tepper i alle gårdene og når klokka ble fem om ettermiddagen, var de fleste mammaer og fruer - alt som het damer, ute i gata med nystrøkne forklær på. De fleste var hvite, husker jeg. Noen hadde strikketøy og noen de minste ungene på armen. Nå gikk de og ventet på mannfolka - og lønningene.

Nilsen i syver'n pleide å komme i drosje og da visste de fleste at da var'n full og at Margit ville få blomster. Kjøpmannen nederst i gata sto også der og ventet - det var mange som hadde regning hos ham. Kjøpe på bok, het det.

Kjøpmannen eide også flere av gårdene og det var mange ganger så som så med betaling av husleia. Det var derfor Nilsen kom i drosje, så han kunne komme forbi usett om han bøyde seg ned!

Ellen bodde sammen med Sigurd og han solgte fisk og hadde ei kjærre med fisken i. Og så hadde han glassøye.

Kom Sigurd syngende, ja da visste alle at han hadde tatt seg en dram og da ble det krangel mellom han og Ellen. Det skjedde åpenlyst for alle som sto i gata og ventet på sine.

Didrik til Maren som vi sa, han ble kalt «tater'n». Han hadde hest og vogn. Han var vognmann og egen herre, ingen slave for andre, sa han. Men han hadde Maren som slave - sa onde tunger. Maren sto aldri i gata og ventet, men vi så en hånd bak gardinene som såvidt ble løftet til side, og hun tittet forsiktig ut. Når Didrik kom kunne folk i gata se hvilket humør han var i på den måten han behandlet hesten. Ingen torde tirre Didrik! Vanligvis hadde alle noe å si om og til hverandre, litt spøk og litt alvor, også om Didrik - han som hadde kniv og ble kalt «tater'n» - men aldri når han var til stede.

Ingebretsen hadde sykkel. Han var stiv og sur og hilste sjelden.

Når han en gang imellom hilste, bukket han dypt og sa «Nådige fru», så den han hilste på ble nesten redd. Vi ungene slapp lufta ut av ringene på sykkelens hans hver kveld - vi så en annen vei når han kom.

De fleste mannfolka i gata hadde oppnavn som kunne gjøre en samtale både morsom og forvirrende. Sofie hadde to sønner som het Henry og Rudolf. Henry ble kalt «Høna» og Rudolf «Rudkaka».

Mimi hadde en sønn som ble kalt «Musa». En annen dame i gata het Hjørdis og en dag overhørte jeg en samtale som lød omtrent slik:

«Be med deg Musa til Mimi og Høna til Sofie så skal vi gå og se på kalkunen til Hjørdis for han er syk».

Jeg som den gang bare var syv år tenkte at her var det dyr i gata jeg ikke hadde sett, så jeg ringte på døra til Sofie og spurte om å få se på Høna

Ei lita jentes minner fra Totengata forts...

hennes. Sofie så på meg og så kom en våt oppvaskklut rundt ørene mine. Jeg for stortutende ut på gata der jeg gikk rett på mamma. Hun spurte hvorfor jeg tutet og jeg fortalte det hele. En ny ørefik og spark i baken!

Det gikk flere år før jeg forsto at det ikke var dyr som ble kalt Høna, Kalkun og Musa og at det var dobbelt mening i oppnavnene.

Det var fine folk i gata også, ikke bare slike som kom møkkete hjem fra jobben. De som ikke var håndverkere eller kjøpmenn, men jobbet på kontor eller i bank - de var fine de!

En av damene i gata var veldig fin fordi hun hadde store stråhatter om sommeren og store filthatter om vinteren. Hun kalte de «Hjulet» og jeg trodde det var på

grunn av de store hattene. Det var mange fine herrer i bil som kom og hentet Hjulet og da kunne vi ungene kjenne parfymelukta lenge før hun kom. Hvor jeg ønsket å være så fin som henne når jeg ble stor.

Hun hadde blondegansker og var forlovet med med minst 25 menn. For alle hennes herrebekjentskaper het «Min forlovede».

- Liv

I gamle dager på Vålenga.....

Denne artikkelen er skrevet av akkurat slik vi har mottatt den fra Rolf G. Hansen, på "Vålerengelsk".

Vålenga ja, der ær'e mye historie å hente. Vi kan jo bare byn'e me mei sjæl. Jei blei føtt på Vålenga i Vålenggata 21 i 1916, allså mitt unner den første verdenskrigen, å nå er jei pangsjonist.

Da jeg våkste åpp var'e reineste paradis på Vålenga, rektinokk var'e ikke vannklåsetter, men vi hadde di gode gammaldasser, som kjørern kom å tømte.

Jei huser at vi hadde brannstasjon på Gælgebær, og at apoteket Hebe blei fløtta fra Åkebærveien, å opp tell Gælgebær. Ja på Gælgebær var det mye for åss onger å fåreta åss.

Vi hadde et fjell dær, som vi foretok våre tindebestigninger, å dær

var'e åsså kråkesøll.

På jørne ve Enebakveien sto ei vanntro. Dit jekk vi åfte, færr å se på hesta drakk vann. Det var mange vågnmenn på Vålenga den tia. Det var mange hester fra Renhållsværket, eller Prompen sãm vi sa. Åppå i Strømsveien, vor Østkantens Kvinnehus ligger, var det en forasjeforretning, å bak den inne på Jordal, jikk en hest me binn for øia i tredemølla som dro hakkemasjin.

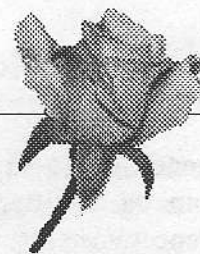
På tãmta sãm Enebakveien tjue står, hadde sirkus Globus vinterkvarteret sitt. Å i Vålenggata, dær nommer fem står, var det ei løkke som blei brukt tell Tivoli. Vi onga fikk no'n øre får å dra karusellen, vi jikk runt å rundt tell vi blei hugære. Vi passa på å gå på søndasskonene når det nærma sei jul, får å få kãmma på juletre-festene. Det var i Kjærka, Frelse-armen å Eben Eser.

Salomon var det navnet vi hadde på Vålenga Park. Navnet Salomon kãmmer a at det var Salomonsen som eide den haven som Kjærka overtok. I parken var det stadig musikk av parkmusikken i fra en paviljong. Men gikk vi på plenen, kãmme vakta å løp etter åss. Vakta hette Østenssen, men vi kalte'n bare Gabriel eller Gabærn.

På Vålenga var det flere bakerier, Adolp Eid på Gælgebær, Einar Christiansen i Strømsveien, Eilertsen i Ingebårgata, å Sigurd Eid i Hedemarksgata. Det var bare gleden når vi hadde en tiøring, så vi løp tell kakern får å kjøpe kakesmuler. Det var reineste festen, når vi om mandan jikk tell bakern vor vi fikk kjøpt bakervarer fra lørdan.

Rolf G. Hansen

Byvandring 5. juni 2000

VELLYKKET BYDELSVANDRING TIL VÅLERENGAS GATER, VEIER OG HJØRNER

MANDAG 5. JUNI 2000.

Godt over 100 interesserte møtte fram til det nye århunderets første bydelsvandring på Vålerenga. Historielaget hadde denne gang valgt å grave litt i historien om bydelens gater, veier og hjørner. Hvem er de oppkalt etter, hva kan de fortelle oss om sin opprinnelse. Vålerenga har en beliggenhet som har knyttet bydelen til Oslos historie helt fra middelalderen. Veien fra middelalderbyen i Gamlebyen nordover i landet gikk gjennom det vi nå kaller Vålerenga. Galgeberg var et viktig knutepunkt og et samlingssted for både avstraffelse og krigshandlinger.

Bydelsvandringen startet på Galgeberg. Her ble vi fortalt i korte trekk om stedet som rettersted - Martestokker - hvor forbrytere ble straffet etter grusomme metoder. Mange ble også hengt til skrekk og advarsel for innbyggerne. Henging som straffemetode ble forbudt ved lov i Norge i 1815.

St. Halvardsgate, oppkalt etter byens skytshelgen, var veien pilegrimene brukte på vei til domkirken i Nidaros.

Brannstasjonen på Vålerenga lå på Galgeberg i St. Halvardsgate fra 1890 til 1923. Den ble opprettet etter de store bybrannene i sentrum i 1858 og på Vålerenga i 1881 og 1887 da 21 bygninger gikk tapt.

Fra Galgeberg ble den store forsamlingen loyet opp Enebakkveien til nr. 15, for å høre litt historie om Frelsesarmeen, som hadde sin Krigsskole der fra 1903 til 1981. Armeens 4. korps og Slumsøstrene hadde lokaler samme sted.

Baptistmenigheten Eben Eser etablerte seg i Enebakkveien 14/16 i 1913.

Eiendommens eldste hus ble etter mye om og men flyttet til Folkemuseet på Bygdøy i 1981.

Hjørnekulturen på Vålerenga har i alle år vært viktig for innbyggerne. Særlig for de mange idrettslag som etterhvert ble stiftet og som hadde sine bestemte hjørner de holdt til på. Det ble gitt en orientering om de forskjellige stedene på hjørnet av Opplandsgata og Vålerengata - Jordalgjengens møteplass.

Neste stopp var Kirkeparken med utsyn ned mot Ingeborgsgate og Danmarksgate. Ingeborgsgatas navneopprinnelse er vanskelig å fastsette, 3 Ingeborger kunne vært aktuelle: Ingeborg i Fritiofs saga, Ingeborg Stensgaard eller Ingeborg Salomonsen - som begge regjerte på Vaalerengen Hovedgaard under 1800-tallet.

I Kirkeparken fikk de frammøtte besøk av en fyrstikkarbeiderske som fortalte historien om Karoline Kristiansen. Hun og jentene hun jobbet sammen med på Grønvold (Nitedal Tændstikfabrik) har fått en plass i Norgeshistorien fordi de var med på den store fyrstikkarbeiderstreiken i 1889.

Karoline bodde hele sitt liv på Vålerenga i Danmarksgata.

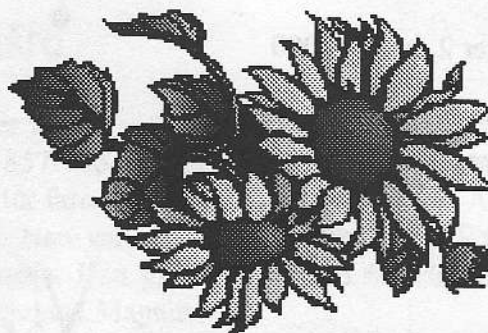
En rask tur til Islandsgata bød på nok en overraskelse. Her ble Vålerengas husdikter, Wilhelm Holtberg Hansen «Kytern» presentert. Tore Forsberg fortalte og leste dikt fra hans produksjon.

Bydelsvandringen ble avsluttet med opplysninger om Strømsveien og løkkene som gikk fra Galgeberg til Gladengen: Kasperløkka, Rosendal og Østerdal.

Ved ankomsten til Bydelshuset ble vi deltakere i en seremoni der det ble plantet et tusenårstre på gårdstuen som avslutning på Vålerenga-dagene og historielagets bydelsvandring.

Vålerenga Historielag takker alle som ved sin deltakelse gjorde denne bydelsvandringen til en flott opplevelse.

Björg Staal
ref.

Hansens Sommerhus

Et rom har Hansens sommerhus
og mange er de festene,
de der har holdt i sus og dus.
Han stelte godt for gjestene.

Når før de dro på skreppetur
og gla tok til med løyene.
Da laget han en teppemur
i mellom alle køyene.

Som ungdom er man litt sjenert,
en kryper bort i kråene.
Her lå de deilig isolert
og holdt det lystig gående.

Hans gjester er blitt gamle nå,
en eldes jo med årene.
Men nå har Hansen funnet på
en ting som er bedårende.

Han syns det er på høye tid
å kaste teppefillene.
For når det nå er køyetid,
så tar de bare av seg brillene

Dorian Red

Björg Staal fotografert av Bjørn Granlund.

Mer gammelt enn nytt

Et organ for
Vålerenga Historielag

Vålerenga Historielag
Hedmarksgata 2
0658 Oslo
E-mail: vaalerenga.histlag@c2i.net

Kalender

Medlemsmøter 2. halvår 2000

11. September 2000

20. November 2000

Fotoutstilling 7. – 8. Oktober 2000

Alle møter holdes i Bydelshuset,
Hedmarksgata 2

Vi ønsker alle våre medlemmer
en riktig god sommer!

Styret og arbeidsgrupper i Vålerenga Historielag

Leder: Even Haugseth
Nestleder: Bjørn Arild Gjerdalen
Kasserer: Bjørn Granlund
Sekretær: Bjørg Staal
Styremedlem: Laila Normann
Varamedlem: Arne Mustad Sørensen
Varamedlem: Unni Granlund

Utgivelse av bildekalender:

Kontakt: Even Haugseth tlf. 22 57 01 66

Fotogruppe – fotografering, innsamling og avfotografering av bilder:

Kontakt: Bjørn Granlund tlf. 22 68 34 05

Idrettsgruppe – prosjekt om bydelens idrettsmiljø

Kontakt: Bjørn Arild Gjerdalen tlf 90 91 92 50

Intervjugruppe – intervjuer interessante mennesker

Kontakt: Bjørg Staal tlf. 22 61 40 33

"Slektsforsker-gruppa"

Kontakt: Laila Normann tlf. 22 67 46 75

Medlemsavisa vår

Kontakt: Laila Normann tlf. 22 67 46 75

Vålerenga Historielag på internett:

vaalerenga.histlag@c2i.net

<http://home.c2i.net/vaalhist>

